

ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

- 2.1. Інтеграція та співробітництво України із Світовою організацією торгівлі.
- 2.2. Рамкові стандарти із забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації.

2.1. Інтеграція та співробітництво України із Світовою організацією торгівлі

Проголошення Україною незалежності стало невід'ємною складовою її наближення до Європейського Союзу (ЄС) – одним з найважливіших стратегічних напрямків зовнішньої політики.

Прагнення України інтегруватися до Європейських Співтовариств стимулює до постійного пошуку шляхів для зближення та зміцнення економічних та політичних зв'язків із ЄС [111, с. 3]. Це можливо здійснювати тільки за умови існування належного правового забезпечення.

Основи європейської політики України, механізми і тактику реалізації стратегічного курсу визначають такі документи: Конституція України (ст. 18); Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом, підписана 16 червня 1994 року [44]; Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, затверджена Указом Президента України від 11 червня 1998 року № 615/98 [42]; розпорядження від 05 квітня 2012 року № 184 «Про затвердження плану першочергових заходів щодо інтеграції України до Європейського Союзу на 2012 рік» [37]. Від-

повідно до ст. 49 Договору про Європейський Союз від 7 лютого 1991 року (Маастрихський договір) «будь-яка європейська держава, що визнає принципи, проголошені в ст. 6 Договору про ЄС, може подати заявку на членство в Союзі».

Метою процесу **гармонізації** є забезпечення відповідності законодавства України зобов'язанням, що витікають із Угоди про партнерство та співробітництво (далі УПС), інших міжнародних договорів щодо співробітництва України і ЄС, розвиток національного законодавства у напрямі його зближення із законодавством ЄС і забезпечення високого рівня підготовки в Україні проектів актів законодавства, створення правової бази для інтеграції України в ЄС [111, с. 4].

Крім того гармонізація українського законодавства з правом Євросоюзу закладає правові засади для створення правового середовища, наближеного до вже існуючого в країнах-членах Співтовариства, і тим самим допомагає залучити бізнесменів з країн-членів європейських інтеграційних організацій до більш активної діяльності в Україні [111, с. 5]. Така присутність має сприяти економічному розвитку країни, а також залученню іноземних інвестицій в українську економіку.

Насамперед треба зазначити, що УПС приділяє особливу увагу гармонізації існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства, розглядаючи гармонізацію як важливу умову для зміцнення економічних зв'язків між сторонами. Гармонізація відбувається у різних формах (адаптація законодавства, уніфікація, імплементація, стандартизація та ін.).

Гармонізація права (законодавства) – це процес узгодженого розвитку національних законодавств, усунення існуючих між ними суперечностей та формування мінімальних правових стандартів шляхом утвердження спільних правових принципів або прийняття окремих правових рішень з метою зближення правових систем. Вона може бути як односторонньою, так і багатосторонньою. За останньої всі учасники на узгодженій основі вживають заходів для зближення права та законодавства, а за односторонньої – право і законодавство однієї держави адаптується до права та законодавства іншої (інших) держави. Для європейських регіональних організацій гармонізація права та законодавства має важливе значення, оскільки це один із способів правової інтеграції [103, с. 146].

Іншим способом правової інтеграції є уніфікація права та законодавства. **Уніфікація законодавства** має трактуватися як процес зближення законодавства шляхом встановлення чи запровадження в національні правові системи однакових норм права [103, с. 147]. **Уніфікація права (законодавства)** – це процес впровадження в національні правові системи єдиних норм з метою зближення цих правових систем або створення на їхній основі спільної міжнародної правової системи. Загальним засобом проведення уніфікації права (законодавства) є міжнародно-правові конвенції, в яких формуються нормативні приписи, що підлягають впровадженню в національні правові системи у незмінному вигляді.

Водночас уніфікація і гармонізація є основними способами правової інтеграції, але вони відрізняються. Під час уніфікації відбувається впровадження єдиних норм до різних національних правових систем, а під час гармонізації відбувається зближення права та законодавства, усунення суперечностей тощо.

Під час процесу гармонізації в офіційних документах поширення дістав термін «імплементация», що буквально означає «здійснення». Більшість міжнародно-правових норм, що містяться в міжнародно-правових договорах, реалізуються через механізм імплементации.

У відносинах між європейськими інтеграційними організаціями та третіми країнами узгодження національного законодавства з правом Євросоюзу може здійснюватися на різних рівнях. На кожному з цих рівнів гармонізація забезпечується різними способами (шляхом приєднання до міжнародних договорів, узгоджень національних нормативно-правових актів з приписами постанов інститутів Євросоюзу, визначення Україною національних стандартів держав-членів Євросоюзу).

Світова організація торгівлі (англ. World Trade Organization (WTO) – міжнародна організація, метою якої є розробка системи правових норм міжнародної торгівлі та контроль за їхнім дотриманням [110, с. 340]. Головними цілями Світової організації торгівлі (далі – «СОТ») є забезпечення тривалого і стабільного функціонування системи міжнародних торговельних зв'язків, лібералізація міжнародної торгівлі, поступове скасування митних і торговельних обмежень, послідовне проведення справедливої торговельної політики; забезпечення прозорості торговельних процедур.

СОТ має статус спеціалізованої організації ООН і являє собою організаційно-правову основу системи міжнародної торгівлі. Ор-

ганізація формує міжнародні правила, яких країни-члени мають дотримуватися при здійсненні торговельних відносин, а також забезпечує умови для проведення багатосторонніх переговорів, скерованих на глобальну лібералізацію торгівлі [110, с. 340].

СОТ розпочала свою діяльність у січні 1995 р. після підписання відповідної багатосторонньої угоди у м. Маракеш (Марокко) 15 квітня 1994 р. Вона стала правонаступницею Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) – організації, яка проіснувала з 1947 по 1994 рр. і нараховувала 128 членів. У рамках ГАТТ було проведено вісім раундів багатосторонніх переговорів, спрямованих на лібералізацію торгівлі, скасування тарифних обмежень та зниження митних зборів (рис. 2.1).

У ході переговорів, відомих під назвою «Уругвайський раунд», були досягнуті найважливіші домовленості (укладено 28 угод), які сьогодні є головною складовою нормативно-правової бази СОТ. Основними з них є [110, с. 340]: Генеральна Угода з тарифів та торгівлі (ГАТТ), яка визначає єдині норми і принципи міжнародної торгівлі товарами; Генеральна Угода з торгівлі послугами (ГАТС), яка регулює відносини у торгівлі послугами; Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС); Угода про розв'язання спорів; Угода про сільське господарство; Угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів; Угода про технічні бар'єри в торгівлі; Угода про правила походження; Угода про процедури імпортного ліцензування; Угода про передвідвантажувальну інспекцію; Угода про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи; Угода про субсидії та компенсаційні заходи; Угода про захисні заходи.

Членами СОТ є 155 визнаних країн світу, частково визнаний Тайвань, 2 залежні території (Гонконг і Макао) і ЄС, на які припадає понад 97% обороту міжнародної торгівлі. Членство у СОТ передбачає обов'язкову участь у всіх багатосторонніх угодах, крім декількох з обмеженим колом учасників. Країни-члени СОТ сплачують індивідуальні внески, які розраховуються на основі часток цих країн у загальному обсязі світової торгівлі [110, с. 340].

Діяльність СОТ спирається на такі основні принципи (табл. 2.1).

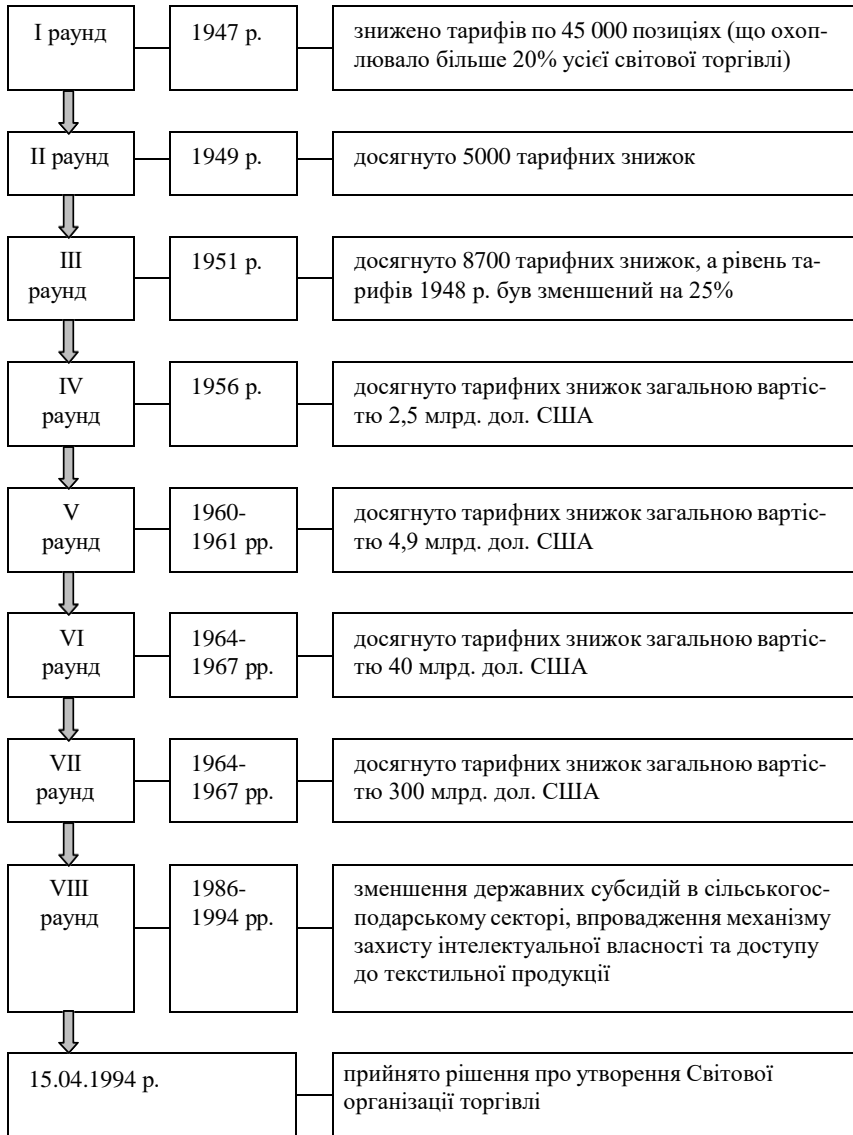

Рис. 2.1. Етапи створення СОТ
 Джерело: складено авторами на основі [87, с. 34]

Таблиця 2.1

Принципи діяльності СОТ

Принципи	Характеристика
Рівні права	всі члени СОТ зобов'язані надати всім іншим членам режим найбільшого сприяння в торгівлі, який означає, що преференції, надані одному з членів СОТ, автоматично поширюються і на решту членів організації
Взаємність	всі вчинки в послабленні двосторонніх торговельних обмежень мають бути взаємними
Прозорість	члени СОТ мають повністю публікувати свої торговельні правила і мати органи, що відповідають за надання інформації іншим членам СОТ

Джерело: складено авторами на основі [110, с. 341]

СОТ виконує такі основні функції: сприяє реалізації угод Уругвайського раунду та інших угод, укладених у рамках організації; є міжнародним форумом для обговорення спірних питань та тлумачення угод Уругвайського раунду; виступає арбітром у випадку виникнення спірних питань між країнами-членами; здійснює моніторинг та аналіз інформації щодо торговельних режимів країн-членів; здійснює співробітництво з іншими міжнародними організаціями; надає технічну допомогу країнам, що розвиваються, та країнам з перехідною економікою.

Вищим органом СОТ є Конференція міністрів, яка скликається раз на 2 роки і приймає найбільш важливі рішення у сфері торгівлі. Керівний орган – Генеральна Рада СОТ. Засідання цього органу проводяться кожні два місяці для здійснення нагляду за функціонуванням організації і виконанням відповідних угод.

Генеральна Рада є вищим органом для розв'язання спорів і проведення огляду торговельної політики країн-членів. Секретаріат СОТ розміщується у Женеві, його очолює Генеральний директор, якому допомагають 4 заступники. Робота Секретаріату організовується у відділах за напрямками: відділ інформації та зовнішніх зв'язків, відділ економічних досліджень і статистики, відділ правових питань, відділ торгівлі та навколишнього природного середовища тощо.

Україна розглядає членство в СОТ як системний фактор подальшого розвитку національної економіки, лібералізації зовнішньої торгівлі і створення передбачуваного прозорого середовища для залучення іноземних інвестицій. Процес вступу України до СОТ розпочався 30 листопада 1993 р., коли до Секретаріату ГАТТ (Генеральна угода з тарифів і торгівлі) було подано офіційну заявку Уряду України про намір приєднатися до ГАТТ. В ході переговорного процесу з приєднання України до СОТ було проведено 17 офіційних та низку неофіційних засідань Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до цієї організації. Загалом переговорний процес щодо вступу України до СОТ передбачав дві головні складові: завершення двосторонніх переговорів з доступу до ринків товарів та послуг з країнами-членами Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ та гармонізацію законодавства України відповідно до вимог угод СОТ [110, с. 341]. 25 січня 2008 р. у ході останнього засідання країн-членів Робочої групи було схвалено проект Звіту Робочої групи разом з консолідованим розкладом по тарифах та специфічними зобов'язаннями України у сфері послуг.

5 лютого 2008 р. у Женеві відбулося засідання Генеральної Ради СОТ, на якому було підписано Протокол про вступ України до СОТ. 10 квітня 2008 р. ВРУ прийняла Закон «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». 16 квітня 2008 р. зазначений Закон був підписаний Президентом України. Згідно з процедурами СОТ з 16 травня 2008 р. Україна набула повноправного членства у цій організації.

Набуття членства у СОТ забезпечило міжнародно-правову основу торговельних стосунків між Україною та країнами-членами організації, створило позитивні передумови для соціально-економічного розвитку держави.

Загострення дискусії застосування норм права СОТ українськими митниками спонукає звернути увагу на це питання. По-перше, що під «правом СОТ» розуміється сукупність матеріальних та процесуальних норм, які регулюють торговельні (в т.ч. торговельні аспекти прав інтелектуальної власності) та економічні сфери багатосторонніх відносин держав та відповідні процесуальні дії в межах СОТ, необхідні для такого регулювання [180, с. 48]. У національній науковій літературі сьогодні не зустрічається визначення поняття та структури матеріального права СОТ. Більш того, пи-

тання застосування терміна «торгове» («матеріальне») право СОТ є дискусійним, однак, на нашу думку, обґрунтовується необхідністю систематизації та його подальшого вивчення права СОТ у контексті української школи права.

Відтак пропонується вважати, що **торгове право СОТ** – це матеріальне право, яке регламентує внутрішню (національну) та зовнішню (ЗЕД) діяльність членів організації у сферах, які підпадають під регулювання обов'язковими угодами Організації. Тобто нормативну базу торгового права СОТ становлять угоди, домовленості, рішення та інші документи, які були прийняті відповідно до процесуального права СОТ і у межах визначених зобов'язань.

Отже, джерелами права СОТ є такі документи (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Характеристика джерел права СОТ

Джерела права СОТ	
Назва	Характеристика
1. Генеральні, або «рамкові» угоди	Генеральна угода про тарифи та торгівлю, Генеральна угода про торгівлю послугами і Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності
2. Багатосторонні угоди, які конкретизують положення генеральних, «рамкових» угод	Угода про тлумачення ст. VII ГАТТ (Угода про митну вартість); Угода про імпордне ліцензування; Угода про застосування ст. VI ГАТТ (так званий Антидемпінговий кодекс); Угода про субсидії та компенсаційні заходи; Угода про захисні заходи та інші
3. Угоди, що регулюють питання, які спершу не входили до ГАТТ 1947 та до ГАТС	Угоди про технічні бар'єри в торгівлі, угода про застосування санітарних та фітосанітарних заходів, Угода про сільське господарство, Угода про комунікації, угода про фінансові послуги та інші.
4. Рішення органів СОТ	Рішення врегулювання спорів, які створюють прецедентне право СОТ.

Джерело: узагальнено авторами на основі [81, с. 25-27].

Сьогодення передбачає принципово нові заходи боротьби за економічну безпеку держави на міжнародній арені ніж ті, що були десять, чи навіть п'ять років тому. Причиною цього є локальні економічні інтеграційні та глобалізаційні процеси. Все це спричиняє акселерацію інтеграції національних митних органів України до єдиної європейської митної системи. Зрозуміло, що стандарти пра-

ва СОТ відіграють у цьому питанні першочергове значення, а тому необхідно не лише підвищувати кваліфікацію працівників митниці, але й системно імплементувати зобов'язання України як члена СОТ, гармонізувати законодавство визначеним в угоді ТРІПС стандартам, що наразі зроблено вкрай погано.

2.2. Рамкові стандарти із забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі Всесвітньої митної організації

Міжнародна торгівля – це вельми важливий чинник економічного процвітання. Система світової торгівлі є уразливою стосовно її використання для потреб терористичної діяльності, що може істотно зашкодити розвитку усєї світової торгівлі. Урядові органи – митні адміністрації, які контролюють і скеровують міжнародний рух товарів, мають виключні можливості для посилення безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання та сприяння соціально-економічному розвитку своїх держав шляхом збільшення надходжень до бюджетів і спрощення процедур міжнародної торгівлі [143].

Всесвітня митна організація (англ. World Customs Organization) (WCO) – міжурядова організація зі штаб-квартирою в Брюсселі. У 1947 р. згідно з запитом Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) була створена робоча група із митних питань за участі тринадцяти країн. В 1950 р. робота цієї групи привела до підписання в Брюсселі Конвенції, згідно з якою було створено Раду митного співробітництва (РМС). 26 січня 1953 р. відбулась інавгураційна церемонія за участі 17 членів-засновників Ради. В 1994 р. РМС було перейменовано у Всесвітню митну організацію. За всю історію існування організації її членами стали більше 179 митних служб світу, які контролюють майже 98% міжнародної торгівлі [109, с. 137].

Робота ВМО спрямована на підвищення ефективності роботи митних служб країн-членів організації, розробку міжнародних інструментів, конвенцій з питань класифікації товарів, митної вартості, правил походження товарів, митних зборів для гармонізації та єдиного підходу до застосування спрощених та ефективних митних систем й процедур, які керують рухом товарів, людей та транспортних засобів через митні кордони, спрощення процедур між-

народної торгівлі, боротьби з правопорушеннями в митній сфері та незаконним переміщенням контрафактної продукції (захист прав інтелектуальної власності).

ВМО приділяє особливу увагу програмам інституціонального розвитку, метою яких є надання підтримки при проведенні реформ та модернізації митних служб. ВМО розробила Гармонізовану систему опису та кодування товарів (ГС), а також адмініструє дві угоди Світової організації торгівлі (СОТ): Угоду про застосування статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 р. (митна вартість) та Угоду про правила визначення країни походження товарів. ВМО є форумом, де делегати з країн-учасниць можуть обговорювати митні питання на рівноправній основі. Кожна країна має одного представника та один голос. Члени ВМО також можуть скористатися технічною допомогою та навчальними послугами, що пропонуються робочими органами організації.

ВМО пропонує своїм членам широкий вибір конвенцій та інших міжнародних інструментів. 10 червня 1971 р. прийнято Конвенцію про міжнародний транзит товарів (Конвенція ІТІ). ВМО розроблено Міжнародну конвенцію з гармонізованої системи опису і кодування товарів (ГС) (набрала чинності в 1988 р.). Ця номенклатура використовується із різною метою як основа для розрахунку митних тарифів та ведення міжнародної митної статистики, розробки торговельної політики, розгляду правил походження товарів, моніторингу контрольованих товарів, розрахунку податків, тарифів на перевезення, контролю за квотами та цінами, а також для проведення економічних досліджень та аналізу [109, с. 137- 138].

Міжнародну конвенцію зі спрощення та гармонізації митних процедур (оновлена Кіотська конвенція) було прийнято в 1974 і переглянуто в 1999 р. Конвенція, що набрала чинності у 2006 р., передбачає [109, с. 138]:

- прозорість та передбачуваність операцій митного контролю;
- стандартизацію й спрощення митних декларацій та супровідних документів; спрощені процедури для уповноважених операторів;
- максимальне використання інформаційних технологій;
- мінімально необхідний митний контроль при дотриманні митних правил; застосування процедур митного контролю, заснованих на аналізі ризиків та аудиту;

- проведення спільних операцій за участі інших прикордонних служб;
- партнерство з приватним сектором.

Конвенція також передбачає дійові заходи зі спрощення процедур торгівлі та ефективний контроль, а також містить нові обов'язкові вимоги щодо їхнього застосування.

Конвенція щодо тимчасового ввезення (Стамбульська конвенція), що набула чинності 27 листопада 1993 р., є інструментом ВМО з тимчасового ввезення товарів. Зокрема система АТА дозволяє свободу пересування через кордони та тимчасове ввезення товарів на митну територію, звільняючи від сплати податків та мита. Товари супроводжуються одним документом, відомим як карнет АТА. Функціонування системи АТА забезпечується за допомогою міжнародних гарантій.

ВМО приділяє увагу і боротьбі з митними правопорушеннями. 26 травня 1980 р. набула чинності Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства (Найробіська конвенція). Декларація з професійної етики (Декларація Аруша) була прийнята в 1993 та переглянута в 2003 р. Декларація містить низку основних положень для просування принципів професійної етики та боротьби з корупцією в митній сфері.

Керівництво ВМО здійснюється Радою, на засідання якої щороку збираються всі керівники митних адміністрацій країн-членів ВМО. Для керівництва роботою Ради обирається Головуючий.

Стратегією розвитку організації, а також її тактичними завданнями займаються Політична комісія та Фінансовий комітет. Інші комітети ВМО, як Комітет з гармонізованої системи опису та кодування товарів (з підкомітетом з перегляду гармонізованої системи і Науковим підкомітетом), Комітет з питань додержання вимог митного законодавства і боротьби з порушеннями митних правил, Постійний технічний комітет, Технічний комітет з митної вартості, Технічний комітет з правил походження, Комітет з інституціонального розвитку та Робоча група з системи рамкових стандартів (SAFE) створюють необхідну платформу для розвитку інструментів та обміну передовим досвідом в рамках компетенції

митних служб. Також діють Робоча група з інституційного рівня, навчання та технічної допомоги, Комітет з аудиту та Підкомітет з інтеграції. З січня 2009 р. Генеральний секретар ВМО – Кунію Мікурая (Японія) [109, с. 138].

Згідно з постановою ВРУ від 19 червня 1992 р. № 2479-XXII та постановою КМУ від 1 червня 1992 р. № 298 Україна приєдналася до Конвенції 1950 р. про створення РМС і з 10 листопада 1992 р. є її повноправним членом.

З урахуванням вищевикладеного виникає необхідність у погодженій стратегії Всесвітньої митної організації (ВМО) з метою забезпечення безпеки міжнародної торгівлі, яка б не перешкождала, а навпаки, сприяла розвитку міжнародної торгівлі. Забезпечення безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання є лише одним з кроків у напрямку зміцнення митних адміністрацій і їх підготовки протистояти викликам XXI сторіччя. Таким чином, для вдосконалення існуючих програм та практики члени ВМО розробили перелік заходів, спрямованих на забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі. Це – Рамкові Стандарти ВМО з забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі (надалі у тексті – Рамкові Стандарти ВМО або Рамкові Стандарти). Рамкові Стандарти встановлюють мінімальні принципи і стандарти, які після їхнього ухвалення, мають стати мінімальним переліком заходів для членів ВМО у сфері забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі [143].

Очевидно, що подібна ініціатива мала бути розроблена саме Всесвітньою митною організацією (ВМО). ВМО є міжнародною міжурядовою організацією у складі 164 членів, які представлені митними адміністраціями, що, у свою чергу, забезпечують контроль 99% усієї світової торгівлі. Митні адміністрації мають виняткові, у порівнянні з іншими урядовими установами, повноваження, які передбачають можливості контролю вантажів та товарів при їх ввезенні, вивезенні та транзиті. Митні адміністрації також мають право заборонити ввезення, вивезення товарів або, навпаки, прискорити імпорт вантажів. Митні адміністрації володіють винятково важливою інформацією про імпортовані, а подекуди і про експортовані товари. Вони можуть у разі наявності відповідних положень

національного законодавства вимагати подання інформації завчасно і з використанням засобів електронного зв'язку. Беручи до уваги наявність унікальних повноважень, знань та досвіду, митні адміністрації можуть і повинні відігравати центральну роль у забезпеченні безпеки та спрощенні процедур міжнародної торгівлі. При цьому необхідно дотримуватись цілісного підходу у оптимізації заходів безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання і їх постійному поєднанні з вдосконаленням і полегшенням процедур міжнародної торгівлі. Таким чином, митні адміністрації всіляко заохочуються до розвитку співробітництва з іншими урядовими установами.

Неприйнятним і непотрібним тягарем у роботі митних адміністрацій є фізичний контроль кожного вантажу. На практиці ж подібний підхід може спричинити до призупинення розвитку міжнародної торгівлі. Тому сучасні митні адміністрації мають використовувати автоматизовані системи управління ризиками для різних цілей. У сьогоdnшній ситуації, митні адміністрації не повинні навантажувати міжнародне торговельне співтовариство різними переліками національних або регіональних вимог з метою забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі. Натомість, має бути визначений єдиний міжнародний перелік стандартів. Інші міжнародні організації також повинні взяти це до уваги і не створювати додаткових перешкод торговельному співтовариству.

Рамкові Стандарти також враховують такі важливі елементи, як потребу у зміцненні адміністративних спроможностей митних адміністрацій та наданні їм необхідних, передбачених законодавством повноважень [108]. Визнаючи, що багатьом митним адміністраціям буде потрібна допомога у імплементації Рамкових Стандартів, варто, все ж, зазначити, що їхні окремі елементи можуть застосовуватися і без вжиття заходів зі зміцнення адміністративних спроможностей. Рамковими Стандартами передбачена можливість надання відповідної допомоги у зміцненні адміністративних спроможностей тих митних адміністрацій, уряди яких приймають і ухвалюють цей документ.

Рамкові Стандарти забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі (Рамкові Стандарти) розроблені у квітні 2005р. Стратегічною групою високого рівня із забезпечення безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі, створеної з метою розробки практичних механізмів реалізації Резолюції Ради ВМО щодо заходів глобальної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі. Вищезазначена резолюція прийнята у червні 2005 р. з огляду на появу нових загроз та викликів системі міжнародної торгівлі, таких як міжнародний тероризм.

Рамкові Стандарти були затверджені Резолюцією Ради ВМО під час її 105/106 сесії 23-25 червня 2005 року у Брюсселі. Рамкові Стандарти становлять собою нову, консолідовану основу, яка сприятиме розвитку міжнародної торгівлі, забезпечуватиме повнішу безпеку від проявів тероризму та посилюватиме роль митних адміністрацій у сфері досягнення економічного і суспільного добробуту.

Одна з головних **цілей Рамкових Стандартів** – створення мережі домовленостей та угод між митними адміністраціями для прискорення руху товарів у безпечному міжнародному ланцюзі постачання.

Рамкові Стандарти включають чотири основних елементи [119]:

1) гармонізація інформаційних вимог до попередніх електронних повідомлень про імпорتنі, експортні та транзитні вантажі;

2) зобов'язання держав-сторін Рамкових Стандартів послідовно застосовувати методи управління і оцінки ризиків для протидії тероризму та іншим загрозам безпеки;

3) нормативне закріплення здійснення запитуваною стороною контролю підозрілих контейнерів з використанням відповідного обладнання, наприклад, рентгенівських апаратів та детекторів випромінювання, у разі обґрунтованого звернення запитуючої сторони, яке базується на методології аналізу ризиків;

4) заохочення, які будуть надані митними адміністраціями тим операторам міжнародної торгівлі, що відповідатимуть мінімальним стандартам і вимогам забезпечення безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання.

Базові опори Рамкових Стандартів – співробітництво між митними адміністраціями, партнерство між митними адміністраціями і бізнесом.

Рамкові стандарти заохочують до укладення угод про співробітництво між митними адміністраціями та іншими урядовими організаціями. Це допоможе урядам забезпечити інтегрований менеджмент і контроль за кордонами. За допомогою запровадження необхідних заходів на національному рівні Рамкові стандарти нададуть можливість урядам розширити повноваження та обов'язки митних адміністрацій у цій сфері. Рамкові стандарти [66] оперують терміном «інтегроване керування ланцюгами поставок». Слід зазначити, що саме поняття інтегрованого керування в теорії й практиці менеджменту передбачає наявність конкретного суб'єкта керування, тобто організації, відповідальної за керування ланцюгами поставок уповноважених економічних операторів.

Відповідно до міжнародної практики здійснювати інтегроване керування ланцюгами поставок здатні лише спеціалізовані організації, що володіють відповідними навичками, ресурсами (включаючи спеціалізовані активи й персонал необхідної кваліфікації) і технологіями керування, у тому числі логістичними інформаційними системами [66]. Використання єдиної митної моделі даних (WCO Customs Data Model) передбачає уніфікацію вимог до логістичних інформаційних систем керування уповноважених економічних операторів, при цьому слід мати на увазі не тільки тип і структуру даних, але також формат і протокол електронного обміну. Уніфікація вимог, включаючи вироблення стандартів, процедур і протоколів взаємодії з митними органами, має здійснюватися в рамках спеціальної програми взаємодії «Митниця – бізнес». Використовуючи Рамкові стандарти ВМО [144; 155], країни запроваджують власні програми АЕО, а саме:

- АЕО Європейського Союзу;
- Митне торговельне партнерство США проти тероризму (С-ТРАТ);
- Програма Канади щодо захисту партнерів;
- Програма “Stair-Sec” Швеції;
- «Золотий список» Йорданії;

- Безпечне торговельне партнерство Сінгапуру;
- Золоті клієнти митної служби Малайзії;
- Програма АЕО Японії;
- Схема безпечного експорту Нової Зеландії;
- Програма АЕО Китаю.

Сучасний підхід до забезпечення безпеки міжнародних ланцюгів поставок реалізований у рамках концепції Загального керування якістю і Міжнародних стандартів серії ISO. Наслідком посилення вимог за рівнем безпеки стало прийняття у 2007 р. серії нових міжнародних стандартів щодо керування безпекою ланцюгів поставок ISO 28000. Відповідно до прийнятих у 2008 р. нових стандартів Системи менеджменту якості ISO 9001:2008 усі учасники ланцюга поставок керуються єдиними стандартами якості. Обов'язковий перехід на ISO 9001:2008 значною мірою спростить процедуру контролю безпеки ланцюгів поставок. Відповідність стандартів безпеки вимогам ISO 9001:2008 та іншим обов'язковим вимогам забезпечить контроль ланцюга поставок у повному обсязі від місця формування поставки до конкретного одержувача.

Міжнародна організація зі стандартів [66]:

- ISO/PAS 28000:2007 (Специфікації для систем забезпечення безпеки для ланцюга поставок);
- ISO/PAS 28001:2007 (Системи забезпечення безпеки для ланцюга поставок – вимоги та інструкції);
- ISO 18185 (Електронна печатка й протоколи зв'язку);
- ISO/IEC 17799 (Інформаційні технології – Методи забезпечення безпеки – Норми й правила забезпечення інформаційної безпеки).

Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких структур прямо пов'язане з уведенням спеціальних спрощених процедур, які скорочують строки та умови митного оформлення на митній території України. Реалізація стійких технологічних ланцюжків і каналів доставки є обов'язковою умовою конкурентоспроможності суб'єктів міжнародного і глобального ринку. Роль уповноваженого економічного оператора полягає в зниженні витрат на обслуговування ланцюга поставок та забезпеченні безпеки торгівлі.

Зазначене досягається завдяки стандартизації й сертифікації бізнес-процесів ЗЕД, використання сучасних технологій логістики

та керування ланцюгами поставок. Підвищення ефективності ЗЕД пов'язано з дослідженням бізнес-моделей учасників зовнішньоекономічної діяльності, пошуком і використанням доступних джерел ефективності, вивченням закордонного досвіду.

